

Valnämndens och kommunens genomförande av 2022 års allmänna val – Revisionell granskning

Bakgrunder och utgångspunkter för granskningen

Vallagen Kap 3 3 § stadgar *I varje kommun ska det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val. Genomförande av val på ett bra och säkert sätt är grunden för det demokratiska samhällsskicket. Enligt SKR:s God revisionssed i kommunal verksamhet är den kommunala revisionen ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen samt pröva ansvarstagandet. Den kommunala revisionen är oberoende och granskar på fullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna. Med sin granskning och prövning bidrar revisionen till en effektiv verksamhet samt att värna demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet.*

Av detta följer en skyldighet för revisorer att granska Valnämndens arbete med alla frågor om val. Denna granskning avgränsas till genomförandet av 2022 års val. Valnämndens arbete med att främja valdeltagandet granskas i separat granskning. (*Granskning av kommunens och valnämndens arbete med att uppfylla Mål 16.7 i Agenda 2030 avseende främjande av valdeltagande i 2022 års val samt regeringens, riksdagens, SKR:s och statliga myndigheters direktiv och råd med detta syfte.*)

Historik

Tidigare val har utvärderats och granskats. Här redovisats de viktigaste slutsatserna av valen 2018 och 2019 från dessa rapporter.

KPMG:s granskningsrapport avseende 2018 års val

Föregående mandatperiods revisorer i Huddinge kommun bedömde att en granskning behövde ske avseende hur kommunens valnämnd arbetade med och förberedde den verksamhet samt de rutiner och processer som var aktuella i samband med valet. Ett vidare syfte med granskningsuppdraget till KPMG var att bedöma huruvida arbetet och förberedelserna har varit ändamålsenligt

KPMG:s slutsatser var att valet 2018 på det stora hela fungerade tack vare att det finns en väl etablerad kunskap och erfarenhet av att planera och genomföra val i Huddinge kommun. KPMG fann även att denna förmåga i huvudsak var erfarenhetsbaserad och i stor utsträckning vilade på tillgången till historisk kunskap hos ett antal nyckelpersoner utanför valkansliets verksamhet.

Som brister påpekades att det saknas dokument som på ett sammanhållet och kronologiskt sätt förmår beskriva de rutiner, aktiviteter samt de roller och ansvar som behövs för valets planering och genomförande med följden att organisering, planering och genomförande av valet ur ett helhetsperspektiv sannolikt hade försvårats av att styr- och stöddokumentation inte är sammanhållna. Dessutom gjorde KPMG bedömningen att organiseringen, planeringen och genomförandet av valet i alltför stor utsträckning är beroende av tidigare erfarenheter och tillgång till kompetens hos nyckelpersoner vilket skapar sårbarhet vid t.ex. personalförändringar. Även avseende utbildning och rekrytering av valförrättare fanns vissa brister.

Kommunens rapport avseende 2018 års val

Uppföljning och utvärdering av genomförandet av de allmänna valen 2018 Diarienummer KS-2018/541.121 redovisar ett antal behov av åtgärder för att förbättra genomförandet av kommande val. Rapporten nämner brist på resurser, tydligare beskrivning av uppdrag, roller och ansvar, lokalfrågor, rösträknare, val av kommunikationskanaler, lärande från andra kommuner, budget, valsedelställets kvalitet, köbildning, otillåten övertid, kompetensproblem, smutsiga, ostädade och trånga vallokaler, problem med möblering, belysning och ventilation i vallokaler samt brist på tillgång till kaffe eller te.

Valförrådet i Flemingsberg hade enligt rapporten brister avseende lastning och lossning av material och ändamålsenlighet. Att dessa brister inte har åtgärdats framgår längre fram i denna rapport.

Behov av en tydligare plan för rekrytering i ett tidigt skede påtalas liksom vissa brister i utbildning av valförrättarna samt att de tjänstepersoner som arbetar med valet bör bli frikopplade från sina ordinarie uppdrag.

Valkansliets utvärdering av Europaparlamentsvalet 2019

I denna rapport redovisas en kvalitetshöjning i genomförandet av valet men även ett behov att fortsätta förbättringsarbetet inför 2022. Huvudpunkter som lyfts i rapporten var:

- Fler kurstillfällen för valarbetare i mindre grupper så nära inpå valdagen som möjligt.
- Webbutbildningen bedömdes som otillräcklig för att garantera rättssäkerheten i en röstmottagares arbete.
- Valkansliet ansåg att de inte bör vara ansvariga för all administration kring kurstillfällena såsom lokalbokningar, fikabeställningar och materialkörningar från valförrådet till kommunhuset.
- Valkansliet utbildar röstmottagarna och de personer som genomför utbildningen måste ha en väldigt hög förförståelse och kunskap om hela valorganisationen och samtliga röstmottagare måste få exakt samma information för att undvika osäkerhet kring röstmottagningen på förtidsröstningen och valdagen.
- Den ambulerande röstmottagningen fungerade tack vare att ytterst få utnyttjade denna möjlighet. Ökande behov ökar även resursbehovet liksom behovet att tydliggöra vem som har rätt att beställa hembesök och under vilka förutsättningar.
- Valkansliet behöver fler än tre tjänstepersoner i tjänst på valdagen.
- Ett uppdrag som valvärd bör införas för att avlasta röstmottagarna i vallokalen.
- Erfarenheterna av onsdagsräkningarna 2018 och 2019 är att bemanning och val av lokal måste utformas bättre för att undvika fel liksom att rutiner för användning av valsedelsräknaren samt granskning av förtidsrösterna ute i vallokalerna.
- Särskilt svårt var att rekrytera ordförande och vice ordförande till vallokaler eftersom det är så stort ansvar som vilar på dessa. Uppdraget är väldigt tidskrävande och kräver stort engagemang samtidigt som arvodet är lågt. Detta bör beaktas inför kommande val.
- Bemanningsarbetet resulterade i att de två ansvariga tjänstepersonerna fick ett mycket stort antal mail och samtal om praktiska frågor från de över 500 röstmottagarna, bland annat angående önskemål om placering och dylikt.
- Ytterligare problem bestod av att inte ha tydliga riktlinjer för när röstmottagare inte längre är lämpliga att fortsätta sina uppdrag, vilket kan påverka rättssäkerheten vid röstmottagningen. Kommunintern rekrytering fungerade inte – endast 3 svar inkom från cirka 200 chefer.
- Valkansliets arbete var i hög grad personberoende och mycken information hade gått förlorad p g a att en nyckelperson lämnat sin anställning.
- Rapportförfattarna skriver att valet måste bli en angelägenhet för hela kommunen och få större utrymme i Mål och Budget, i verksamhetsplaner och i förvaltningen överlag. En omfattande översyn av samtliga lokaler behövs inför valet 2022 minst 1 år före valdagen.

Valet 2022

Valnämndens insatser

Om nämndens verksamhetsplan

I KSF:s tjänsteutlåtande 2021-11-18 som handlar om Verksamhetsplan 2022 för valnämnden kan man läsa att Valnämnden i Huddinge kommun före detta år inte haft någon verksamhetsplan. Detta är anmärkningsvärt och tyder på att frågor om val haft låg prioritet i kommunen.

KSF skriver att förslaget till verksamhetsplan 2022 innehåller nämndmålen ändamålsenlig och effektiv organisation, högt valdeltagande samt tryggt och säkert val.

I valnämndens verksamhetsplan för 2022 kan man läsa bl.a följande:

Nämndmål: Effektiv och ändamålsenlig valorganisation

Valnämnden leder och styr valorganisationen som involverar fler funktioner än tidigare år och de funktioner i kommunen som har mest lämplig kompetens för uppdraget. Det skapar en effektiv personalanvändning samt gör valorganisationen mer skalbar och ger goda förutsättningar att hantera ett ökat antal val- och röstningslokaler.

Röstmottagare har hög kompetens. De får den utbildning och information som krävs för att känna sig trygga i sin roll och på sätt får de goda förutsättningar att utföra sina uppdrag.

Nämndmål: Högt valdeltagande

Valnämnden verkar för ett högt valdeltagande under demokratiska former. Det sker genom en ändamålsenlig valdistriktsindelning, tillgänglighetsanpassade vallokaler och förtidsröstningslokaler som är lätta för Huddingeborna att nå. Kunskapen om allmänna val ska höjas genom informationssatsningar samt ökad kommunikation mot olika målgrupper och information på flera språk.

Nämndmål: Tryggt och säkert val

Valen ska genomföras på ett tryggt och är rättssäkert sätt. Anpassning sker efter de lagförändringarna som syftar till att stärka skyddet för valdeltagare och valhemligheten. I syfte att skapa goda förutsättningar för att valhemligheten skakunna upprätthållas kommer kommunen verka för säkra lokaler och ökad förtidsröstning för att färre personer ska vistas i lokalerna samtidigt på valdagen. En professionell och rättssäker process innefattar att den inte är beroende av vissa individer eller individers personliga relationer.

Om Valnämndens protokoll

Av Valnämndens mötesprotokoll framgår att under 2021 gjordes inga förberedelser för 2022 års val utöver ändringar av valdistrikt. I januari utsågs chef för Valkansliet och valsamordnare samt delegationsordning avseende mandat och formellt ansvar. I februari beslutade nämnden om villkor och arvoden, i mars om

uppförandekoder och i april togs ett mindre beslut om valsedlar och valnämndens uppdrag under valdagen.

Valnämndens protokoll från möten under 2022 redovisar inte resultat avseende genomförande av Valnämndens verksamhetsplan för 2022. En sannolik slutsats är därför att insatserna uteblivit.

Vid majmötet beslutades om antal röstmottagare, praktiska frågor rörande valsedelställ och dessutom avhandlades ett antal informationspunkter med rubrikerna övergripande tidplan, rekrytering, lokaler, delad röstlängd samt öppettider för förtidsröstning Innehållet i dessa informationspunkter framgår inte av protokollet eller möteshandlingarna.

Tämligen invändningsfri slutsats av protokolläsningen är att Valnämnden varit passiv avseende operativa frågor såsom, bemanning, kommunikation, lokaler och övriga resurser. Vid jämförelse mellan innehållen i verksamhetsplanen för 2022 och vad som protokollerats förefaller det som att nämnden inte bemödat sig för att genomföra den verksamhetsplan som man själv beslutat.

Enligt vallagen ansvarar Valnämnderna för frågor avseende val och detta ansvar har Valnämnden inte svarat upp till på ett ändamålsenligt sätt.

Administrativa sektionens slutrapport av valprojektet samt utvärdering

Rapporten utgör en redovisning av rekrytering, bemanning, utbildning, lokaler, säkerhet, logistik, kommunikation, yttre skyltning, service till väljarna, förtidsröstning, valhelgens händelser och valnämndens preliminära rösträkning/onsdagsräkning. Rapporten innehåller vidare utvärdering av organisationen som omfattar projektorganisationen, styrgruppen, valkansliets samarbete och arbetssätt.

I rapporten beskrivs 86 st egna förbättringsförslag och 37 st från Valnämnden. En del är överlappande mellan nämnden och KSF. Ett anmärkningsvärt stort antal av förbättringsförslagen är tämligen lika förslag i rapporter och utvärderingar från tidigare val.

På sid 32 och 33 finns ett avsnitt om ökat valdeltagande som berättar om meningsskiljaktigheter mellan politiker och tjänstemannaorganisation kring uppdragen i av TDB utarbetad handlingsplan för ökat valdeltagande - särskilt valdialogerna i utsatta områden. Rapporten uttrycker åsikten att ansvaret för ökat valdeltagande och dess handlingsplan bör inte ligga på valnämnden och dess kansli utan i en annan del av organisationen.

Dock innebär det som stadgas i vallagen Kap 3 3 § att i varje kommun ska det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val att valnämnden även ansvarar för främjande av valdeltagande. Det innebär dock inte att i valkansliets uppdrag för ett specifikt val måste ingå att sköta genomförande av åtgärder vars syfte är att främja valdeltagandet.

Valnämnden kan ge andra inom och utom kommunen i uppdrag med detta syfte och arbete för delaktighet ska pågå oavsett om det är valår eller ej.

Rapporten påpekar helt riktigt att TDB, i egenskap av beredning, inte har mandat att ge tjänstemannaorganisationen uppdrag. Men TDB har i uppdrag att bereda förslag för KS och KF som i sin tur har att besluta i frågan och att allokera resurser inom och utanför kommunens tjänstemannaorganisation. Hur KS resonerat runt TDB:s handlingsplan är dock okänt.

Som jag påpekat i en separat rapport om valdeltagande m.m. så har valnämnden delegerat frågor avseende genomförande av valet 2022 till valkansliet och till dess chef och valsamordnare. Men valnämnden har inte delegerat frågor och aktiviteter avseende främjande av valdeltagande till någon alls vilket innebär en brist avseende valnämndens arbete för att svara upp till vallagen och arbetet med genomförande av social hållbarhet enligt Agenda 2030 Mål 16.7.

Om förberedelserna

Av rapporten framgår sen start av flertalet arbetsuppgifter och aktiviteter vilket utgör en brist i Valnämndens och KSF:s arbete med genomförande av valet. Den sena starten ledde enligt rapporten. till ett antal problem och kvalitetsbrister.

Om resursallokering

Av rapporten och protokollen framgår att Valnämnden inte haft kontroll av huruvida en tillräcklig och ändamålsenlig tjänstemannaorganisation för genomförande av valet var allokerad i rätt tid. Valkansliet var underbemannat under lång tid och har nödgades hantera fler arbetsuppgifter än vad som är hållbart i längden. Delvis kan detta förklaras av att stödet från berörda förvaltningar och sektioner gällande valarbetet inledningsvis var svagt och att ledande tjänstemän ansvariga för att tillsätta personella resurser till valkansliet slutade. Det svaga stödet från tjänstemannaorganisationen kan sannolikt också bero på att villkoren för att arbeta med valet inte var attraktiva och att tjänstepersoner inte befriades från sina ordinarie arbetsuppgifter i motsvarande omfattning.

Kommunledningens åtgärder i maj för att intensifiera arbetet borde ha vidtagits avsevärt tidigare – det operativa ansvaret för detta åvilade kommundirektören och biträdande kommundirektören.

Om genomförandet

Valkansliet uppnådde målet att bemanna och utbilda samtliga av Huddinges 64 valdistrikt med 780 personer inklusive reserver, varav totalt 645 arbetade i valen 2022. Valen genomfördes tack vare smått heroiska insatser samt möjligen även med en viss portion tur att inga nyckelpersoner insjuknade, valförrådets hiss inte gick sönder förrän måndag efter valet och utan att andra allvarliga incidenter inträffade. ”Marginalerna” avseende resurser och tid var minimala.

Problem av måttlig dignitet som enligt rapporten uppstod var viss köbildning lördagen före valdag vid några förtidsröstningslokaler, att ett par röstningslokaler var för små för att ha flera stationer med valsedelställ, mindre bra skyltning, brist på personalutrymmen, logistikproblem med namnvalsedlar, frånvaro av personal på vissa av skolorna, politiska budskap i den propagandafria zonen och hög belastning på valkansliet.

Om kommunens kommunikation inför valet

Enligt rapporten var huvudsakliga syften i kommunikationsplanen för val 2022 att informera om hur det går till att rösta, att de som är röstberättigade ska känna till att de är det, ge ungdomar, utrikesfödda samt människor med funktionsnedsättningar möjligheter till kunskapsinhämtning samt att arbeta förebyggande mot påverkanskampanjer.

Målsättningarna i kommunikationsplanen var att bidra till tillräckligt antal röstmottagare, bidra till ökat valdeltagande och att förse vallokalerna med ändamålsenlig skyltning. Konstateras kan att valdeltagandet sjönk och att kommunikation till förstagångsväljare var begränsad. Ungdomars val av sociala medier och konton som unga följer avviker från de som kommunen valt. Information i tidningen Vårt Huddinge och i Mitt i Huddinge torde inte heller vara ändamålsenliga kanaler för att nå förstagångsväljare.

Kommunikationssektionen egen rapport från avseende valet 2022

Kommunikationssektionen skriver i sin egen rapport att tiden för insatser i valkommunikationen har varit allt för begränsad på grund att hela projektet började alldeles för sent och att en av följderna blev att sektionens strategiska kompetens inte kunde tas tillvara fullt ut på grund av tidsbrist.

Kommunikationssektionen skriver att de är övertygade om att det hade gynnat väljarna och Huddingefamiljen om Handlingsplanen för ökat valdeltagande (KS-2021/2417) hade fått vara en del i målbeskrivningen i valarbetet. Alla kan inte ta till sig information på samma sätt och det är en myndighets ansvar att anpassa informationen efter mottagaren. Av kommunikationssektionens slutrapport av valet framgår vidare att sektionen har:

- Bidragit till rekrytering av röstmottagare genom annonserat på medier – dock med begränsad räckvidd.
- Inte genomfört planerad utdelning av 2 000 flyers om vallokaler och förtidsröstning på olika språk två veckor före valet
- Delat ut 1 000 flyers med valinformation på event och i olika delar av Huddinge på Huddingedagen och i samband med Vårbys 50-årsfirande samt funnits på bibliotek, Servicecenter och i kommunhusets entré
- Använt betydande insatser för yttre skyltning som dock delvis varit för små och lett till att väljare haft svårt att hitta.
- Inte använt TikTok för att nå förstagångsväljare. (5% av de valberättigade läste kommunens inlägg på Facebook och Instagram.)
- Lagt ut ”puffar” (en länk med bild) på förstasidan på huddinge.se som ledde till huddinge.se/val. (Oklart hur många som läst dessa)
- Infört artiklar om valet i fyra nummer av gratistidningen Vårt Huddinge. I Mitt i Huddinge har annonser införts varje vecka utifrån olika perspektiv.
- Affischerat för att rekrytera röstmottagare på Södertörns högskola. Digitala affischer riktade till förstagångsväljare har skyltats på Servicecenter och bibliotek samt sociala medier
- Inte skickat ut planerat sms till Huddingebor om valet.

Logistikrapporten från logistikansvarig

På grund av ofördelaktiga arbetsvillkor misslyckades Valnämnden och KSF att rekrytera en kommunanställd för att sköta logistiken i samband med valet 2022. För denna uppgift rekryterades i stället en extern timanställd konsult med ansvar för vallogistiken 2022. Ansvaret föll på en pensionerad, tidigare kommunmedarbetare, som i egenskap av tidigare anställd i kommunen har erfarenheter kring logistiken kring val sedan 2014.

Efter valen 2014 (EU-parlamentet och RKL-valet), och RKL-valet 2018 lämnade han en del kritiska synpunkter. Vid valet till EU-parlamentet 2019 var han ansvarig för logistiken och avlämnade även en rapport för detta val. Hans sammanfattning kring dessa fem val beskrivs som en kontinuerlig försämring efter varje val när det gäller möjligheten att klara detta på ett sätt som är acceptabelt ur arbetsmiljösynpunkt. Möjligheten att göra ett bra arbete i en bra arbetsmiljö har försämrats.

I sin rapport skriver logistikansvarige konsulten

Om personalsituationen för logistikarbetet

- Inför val till EU-parlamentet 2014 arbetade tre personer heltid i ett antal månader. Övertid var vanligt förekommande främst under perioden med förtidsröstning och kring valdag. Valet till EU-parlamentet medförde kring valhelgen ett flertal timmars övertidsarbete, utöver 8 timmars arbetsdag.
- Även vid valet 2014 förekom ett stort antal övertidstimmar. Fredagen före valdagen pågick arbete till efter 22.00 och startade på nytt 06.00 på lördagen. Valdagen började kl 07.00 och pågick till 04.00 på måndagen med återstart kl. 07.00 måndag. En person som arbetat minst sju arbetsdagar i sträck med ett antal övertidstimmar uppdrogs att utan vila på måndagens morgon köra lastbil för inhämtning från förtidsröstningsställen.
- Vid valet 2018 bestod logistikgruppen av tre personer. Arbetet började under senare delen av våren och åtskilliga övertidstimmar behövdes för att klara av alla uppgifter, främst under tiden för förtidsröstningens och under valhelgen. Situationen och arbetstiderna blev likartad som vid valet 2014.
- Inför valet till EU-parlamentet 2019 anställdes en pensionär som logistikansvarig. Till hjälp i logistikgruppen kom en anställd vid kommunens kontorsservice samt en person från ett bemanningsföretag. Liksom vid tidigare val blev det ett stort antal övertidstimmar för dessa och en situationen likartad den vid tidigare val.
- Inför årets RKL-val hade nästan all erfarenhet av val i Huddinge kommun gått förlorad. I kommunhuset fanns endast en person med erfarenheter av tidigare val kvar. Under våren beslutades att valet skulle vara ett projekt, men i projektgruppen fanns endast en person som tidigare hade arbetat med val i Huddinge. Några personer hade viss erfarenhet från val i andra kommuner, men de flesta i projektgruppen saknade erfarenhet att arbeta med val. Att sätta sig in i de nya arbetsuppgifterna, utan att få tillgång till de erfarenheter som tidigare anställda skaffat sig, innebär att ett enormt och slitsamt arbete för medlemmarna i projektgruppen.

Om valförrådet

Nuvarande lokal för förvaring av material inför valet (c:a 400 m²) är för liten för mängden material som ska hanteras. Redan 2014 var valförrådet trångt. Arbetsmiljön i nuvarande valförråd är otillfredsställande. Lokalen ligger under mark beläget i ett mellanplan utan ventilation. Leverans till/från valförrådet sker med en personhiss antingen ner till garaget under Flemingsbergs centrum eller upp till Flemingsbergs kyrkas församlingsbyggnad en trappa upp med samma hiss. Hissen rymmer endast en träpall och pallyftare samt i bästa fall två personer. Transporter från valförråd sker genom en smal gång och genom ett bredare utrymme som vid samtliga val har utnyttjats som uppställning av material som ska ut till vallokaler. Vid årets val tvingades man att placera burar med material som skulle ut till distrikten på ett sådant sätt att utrymningsvägar blockerats. Personalutrymmen och ventilation saknas - toalett finns endast i ett utrymme mellan valförråd och hiss.

Bild: Huddinge kommuns valförråd

Om material och logistik.

Arbetet påbörjades i mitten av januari med inventering och omflyttningar i valförrådet för att få plats med de fyra nya distrikten. Vidare genomfördes beställning till valmyndigheten och begäran om medhjälpare till logistikgruppen. (Med körkort och helst personal anställda av Huddinge kommun)

I juli började två inhyrda personer med att packa valsedlar, kontorsmateriel och andra sysslor. Båda var studerande, en hade körkort och slutade inför skolstarten under senare delen av augusti. I augusti anlätades två andra personer för att hjälpa till med utkörning av material till förtidsröstningsställen under sammanlagt fem

arbetsdagar. Därefter var logistikansvarige ensam tills den 5 september då personal från ett bemanningsföretag anslöt för att arbeta under två veckor. Tre personer per dag var utlovat, ofta kom endast två personer och de byttes ut - olika personer under denna tvåveckorsperiod varav ingen hade kännedom om Huddinge. Mycket arbetstid krävdes på att instruera och visa vad som skulle göras och hur det skulle göras. Att instruera hur valskärmar ska packas i en transportbur krävde skriftlig beskrivning och förklaring beroende på språksvårigheter. Arbetstakten hos dessa inhyrda personer var låg liksom intresse för att utföra arbetet. De verkade prioritera vila och tog inga egna initiativ, frågade aldrig vad som behövde göras och utförde inte de arbetsuppgifter de blivit ålagda utan kontinuerlig övervakning. Trots tydliga instruktioner, med bilder på materialet, uppstod felleveranser som innebar merarbete.

Kvaliteten på det arbete som utfördes av personal som hyrdes in till logistikgruppen var låg. Även inhämtning av materialet fallerade genom att vissa distrikt inte inhämtades med följd att en stor del av veckan efter valet fick ägnas åt att hämta in dessa distrikt. Orsaken till detta var att en alltför stor arbetsbörda under den mest intensiva perioden inför valet. De medhjälpare som kom in veckan före valet hade ingen kunskap om vad som skulle göras eller var olika lokaler för röstning låg. Konsekvens av en alltför stor arbetsbörda under senare delen av perioden innan valet blev att logistikansvarige drabbades av symptom av utmattning i form av svårigheter att gå (darriga ben) och orkeslöshet.

Rekommendationer i rapporten avseende logistik

- För att uppnå en godtagbar arbetsmiljö och kunna klara nuvarande 64 distrikt och eventuella utökningar av distrikt rekommenderas kommunen att snarast anskaffa ett nytt valförråd med en sammanlagd yta om c:a 1000 m².
- Förrådet ska ha ventilation, personalutrymmen, ett mindre kontor och nära tillgång till lastkaj och varuhiss alternativt markplan. Valförrådet bör inredas med bord i lämplig arbetshöjd för stående arbete, hyllställningar lämpliga för förvaring av valurna och annat material till de olika distrikten.
- Det nya valförrådet bör vara på plats, inrett och materialet från nuvarande materialförråd på plats senast vid halvårsskiftet 2023 för att ge tid för att flytta materialet i nuvarande valförråd och bygga upp ett nytt.
- Valnämnden rekommenderas att säkerställa att logistikgruppen har en tillräcklig bemanning för att arbetet ska utföras utan övertid från minst tre månader före valdag och avsluta sitt arbete en månad efter valet för att iordningställa valförrådet så det snabbt kan klara av ett eventuellt extra val.
- Valnämnden rekommenderas att snarast utarbeta ett förslag till organisation av projekt ”Val 2024”, valkansli och de olika arbetsområdena, valgeneral, samordnare, kommunikation, lokaler, rekrytering, logistik m.m. Förslaget bör beskriva de olika uppgifterna för respektive ansvarig, arbetsbeskrivning för de olika ansvarsområdena och dess medhjälpare.
- Valnämnden rekommenderas vidare att tillse att rekrytering börjar i god tid och är klar i början av 2024 samt medhjälparna har körkort, erfarenhet av att köra mindre lastbil (3,5 ton. B-körkort gäller) samt kännedom om kommunens olika geografiska områden.
- Kommunanställda som ingår i valorganisationen ska befrias från sina normala arbetsuppgifter i samma omfattning som de arbetar med valet.

Sammanfattande slutsatser

Genomförandet av valet skedde utan större missöden tack vare extraordinära insatser från logistikansvarige (pensionären) och ett antal tjänstepersoner från administrativa sektionen samt lite tur. Inga marginaler fanns avseende resurser i händelse av sjukdom, stillastående hiss vid valförrådet eller andra incidenter,

Konstateras kan följande brister avseende Valnämndens och Kommunstyrelsens kontroll och styrning av genomförandet av 2022 års val:

- Uppstart av förberedelser avseende kommunikation, bemanning och övriga resurser mm skedde inte på ett ändamålsenligt sätt och i god tid.
- Valnämnden och kommundirektören gav kommunikatörerna sitt uppdrag alltför sent vilket hade en menlig påverkan kommunikationssektionens möjligheter att arbeta professionellt med negativa följder för kvalitet och omfattning av kommunikationen inför valet.

- Valnämndens protokoll från möten under 2022 redovisar inte resultat avseende genomförande av Valnämndens verksamhetsplan för 2022. En sannolik slutsats är därför att insatserna uteblivit. En ytterligare slutsats som utgör en konsekvens av detta är att nämnden brustit i sin kontroll
- Viktiga åtgärder beskrivna i kommunens egen bedömning i rapporter från tidigare val har inte genomförts vilket bl.a. lett till ristande arbetsmiljö.
- Valnämnden/KSF har visat passivitet avseende rekrytering, vilket bl.a. lett till otillåten övertid för valarbetare
- Låga arvoden för valarbetare med stort ansvar och oattraktiva villkor för kommunanställda, vilket lett till svårigheter att rekrytera tjänstepersoner som valarbetare.

Rekommendationer

Valnämnden och KS rekommenderas att

- Omgående ersätta nuvarande valförråd med ett nytt som motsvarar specifikation från logistikansvarige vid 2022 års val.
- Med skyndsamhet uppstarta arbete med att åtgärda brister och förbättringsförslag enligt Administrativa sektionens slutrapport av valprojektet samt utvärdering
- Med skyndsamhet uppstarta arbete åtgärdande av övriga brister som påtalats i ovan refererade rapporter.
- Fortlöpande arbeta med åtgärder för ökat valdeltagande som del av arbetet med social hållbarhet och invånarnas tillit till kommunen.
- Ge kommunikationssektionen i uppdrag att ta fram en kommunikationsstrategi inklusive genomförande gentemot förstagångsväljare och unga väljare som innebär att informationen når fram till en majoritet av denna målgrupp.
- Skapa bättre villkor för de tjänstepersoner som deltar i valorganisationen.
- Förbättra arvoden till övriga valarbetare.

Huddinge 2023-02-24

Klas Hamrin

Kommunrevisor.